

Biblia, kirjojen kirja

Vanhan testamentin vanhimmat osat ovat kulkeneet sukupolvelta toiselle suullisena perinteenä jo kauan ennen kuin niitä alettiin kirjoittaa muistiin heprean kielellä runsaat tuhat vuotta ennen ajanlaskun alkua. *Raamatun* uusimmat osat, jotka muodostavat Uuden testamentin, on kirjoitettu muistiin suurin piirtein niiden omana syntyaikana kristillisen ajan alussa, osa ilmeisesti arameaksi, mutta valtaosa tuon ajan kreikan yleismurteella, koinélla.

Vanhan testamentin vanhin tunnettu kirjallinen versio ei ole hepreankielinen alkuteksti, vaan se on kreikankielinen käännös, joka legendan mukaan tehtiin Aleksandriassa vuoden 250 tienoilla ennen ajanlaskun alkua. Kääntäjien lukumäärän mukaan se sai nimen *Septuaginta* eli 'seitsemänkymmentä'. *Septuagintaan* sisältyy myös uudempia, hellenistisellä ajalla laadittuja kirjoituksia, jotka edustavat sisällöltään Vanhan ja Uuden testamentin välistä aikaa. Varhaisessa kirkossa käytettiin kaikkia *Septuagintan* kirjoja, mutta hepreankielisestä kaanonista nämä nuoremmat, apokryfikirjojen¹ nimellä tunnetut kirjat jätettiin pois.

Raamattu on tullut yleisesti tunnetuksi Länsi-Euroopan roomalaiskatolisella alueella latinankielisenä käännöksenä, jonka muodosteli kirkkoisä Eusebius Hieronymus avustajineen 400-luvun alussa. Tästä käännöksestä, joka tunnetaan nimellä *Versio Vulgata*,² tuli useimpien myöhempien käännösten alkuteksti.

Vaikka *Vulgata* oli periaatteessa ainoa katolisen kirkon hyväksymä käännös, se ei käytännössä säilynyt muuttumattomana. Kirjoja levitettiin käsin kopioimalla, ja kopioidessa syntyi väistämättä monenlaisia virheitä ja muutoksia. Jos kirjoja kopioitiin niin, että yksi luki ääneen ja useampi kirjuri kirjoitti tekstiä sanelun mukaan, ei ollut mitään takeita siitä, että kaikki kirjoittivat täsmälleen samalla tavalla. Käytännössä kopioiduissa teksteissä oli niin paljon eroja, että uuden ajan alussa *Vulgataa* oli tarkistettava ja tietoisesti palautettava alkuperäiselle kannalle.

---

¹ *Apokryfinen* tarkoittaa 'kätkeyty'. Apokryfikirjojen taustaa ja suomennoshistoriaa on lyhyesti esitelty uusimman virallisen käännöksen alkusanoissa (Vanhan testamentin apokryfikirjat 2009, 6–9).

² *Vulgata* merkitsee 'yleisesti käytetty'.